

ZAKLJUČKI

Strokovnega posveta o možnostih za okrepitev slovenskega semenarstva v poljedelstvu in vrtnarstvu 2018

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je v sodelovanju s Kmetijskim inštitutom Slovenije organiziralo Strokovni posvet o možnostih za okrepitev slovenskega semenarstva v poljedelstvu in vrtnarstvu, ki je potekal v četrtek, 29. marca 2018 na Kmetijskem inštitutu Slovenije v Ljubljani.

Posveta so se udeležili predstavniki Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, Službe za uradno potrjevanje na Kmetijskem inštitutu Slovenije, strokovnjaki Kmetijskega inštituta Slovenije, Biotehniške fakultete, Kmetijsko gozdarske zbornice oziroma Javne službe kmetijskega svetovanja, predstavniki GIZ Semenarstvo in drugih podjetij, ki se ukvarjajo s semenarstvom, Gospodarske zbornice Slovenije, predsednik in predstavniki Zadrुžne zveze ter pridelovalci in predstavniki zadrug in drugih združenj pridelovalcev.

V skladu s Strategijo za izvajanje resolucije o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva do leta 2020 je eden ključnih ciljev razvoja slovenskega kmetijstva povečanje samooskrbe s hrano. Tudi v prihodnji Skupni kmetijski politiki ostajajo ključne prioritete zagotavljanje prehranske varnosti in pridelava varne in kakovostne hrane, prispevek k dohodkovni stabilnosti kmetov ter ohranjanje kmetijske pridelave na celotnem območju EU. Pri tem se pričakuje, da se bo še povečala sposobnost prilagajanja kmetijstva na spremenjena pričakovanja potrošnikov.

V preteklosti je Slovenija veljala za deželo s tradicionalno dobro razvitim semenarstvom, ki pa se je v zadnjih desetletjih pri marsikateri vrsti kmetijskih rastlin zelo zmanjšalo. Semenska pridelava je upadla od 2.500 ha v letu 2000 na 1.373 ha v letu 2016. Pozitivni trend obsega potrjenega semena beležimo le pri soji, ajdi in konoplji.

Na posvetu so bili osvetljeni številni razlogi za zmanjševanje lokalne pridelave semena, od nestabilne klime in razdrobljenih kmetijskih površin do pomanjkanja znanja in njegovega prenosa v prakso, medsebojnega zaupanja členov v semenarski verigi od žlahtniteljev do pridelovalcev, premajhnega zavedanja o pomenu kakovostnega semena, problematike odkupnih cen in zaslužka pridelovalcev do nekonsistentnih zakonodajnih okvirov.

Posebej sta bila izpostavljena vse večja uporaba lastnega semena (kot posledica razmer v kmetijski pridelavi, ker pri večini kmetijskih pridelkov odkup ni zagotovljen ali pa so odkupne cene nizke in ne pokrijejo stroškov pridelave, zato si kmetje z uporabo lastnega semena znižujejo stroške pridelave) in slaba konkurenčnost doma pridelanega semena ter izbor lokalnih sort (lokalne sorte niso zanimive za tržne pridelovalce, zaradi razdrobljenosti kmetijskih površin je semenska pridelava dražja in agroklimatski pogoji v Slovenji so za semenarstvo manj primerni, razen določenih vrst).

Po končanih predavanjih se je razvila živahna razprava. Strokovni posvet o možnostih za okrepitev slovenskega semenarstva v poljedelstvu in vrtnarstvu je bil sklenjen z naslednjimi ugotovitvami in zaključki:

- Seme je narodovo bogastvo in temelj prehranske varnosti, semenarstvo pa je pomembna kmetijska panoga v vseh razvitih kmetijskih državah.
- Z ukrepi za večanje obsega kmetijske pridelave, samooskrbe in stabilnega trga s kmetijskimi pridelki se bo okrepilo tudi semenarstvo, saj bo to povečalo povpraševanje po kakovostnem semenu.
- **Potrebno je zagotoviti ustrezne pogoje, da bo interes pridelovalcev za uporabo certificiranega semena večji: na eni strani zagotavljanje dobre kakovosti semena in ustrezna cenovna razmerja in na drugi spodbujanje uporabe certificiranega semena preko promocije in različnih podpor.**
- Želja za okrepitev pridelave semena v Sloveniji je prisotna tako na strani pridelovalcev kot dobaviteljev semena, seveda pod pogoji usklajenega delovanja celotne verige in zagotavljanja ustreznega dohodka vsem subjektom v tej verigi - tudi pridelovalcem.
- **V semenarstvu ločimo intenzivno tržno - tudi mednarodno usmerjeno - semensko pridelavo namenjeno profesionalnim pridelovalcem ter lokalno pridelavo semena manj intenzivnih lokalnih (domačih in udomačenih) sort,** namenjeno tudi potrebam ekološke pridelave in povpraševanju lokalno ozaveščenih kupcev.
- Za **ekološko pridelavo** se sme uporabljati samo tisto ekološko pridelano seme, semenski krompir in drug vegetativni razmnoževalni material, ki je bil pridelan v skladu s Pravilnikom o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil (Uradni list RS, št. 8/2014), Uredbo Sveta (EGS) št. 834/2007 in Uredbo Komisije (ES) št. 889/2008. Za potrebe ekoloških kmetov v Sloveniji zato MKGP

omogoča vpogled v redno ažurirano bazo **Podatkovna zbirka ekološkega semena, semenskega krompirja in vegetativnega razmnoževalnega materiala**. Potrebno je zagotoviti, da je vanjo vpisanih čim več ponudnikov v Sloveniji. V nasprotnem primeru ekološki kmetje lahko dobijo dovoljenje za uporabo neekološkega semena (glej 21-25 člen Pravilnika o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil (Uradni list RS, št. 8/2014).

- **Potrebovali bi čim boljše t.i. Bilanco semena** (pridobitev in izmenjava podatkov o pridelavi, uvozu in izvozu semena med semenarji in pridelovalci semena, strokovnjaki in državnimi institucijami), ki bi bila dobra informacija za načrtovanje pridelave semena, ki jo je na slovenskih tleh smiselno krepiti in po potrebi zagotoviti tudi podporo.
- **Potrebna je priprava celovitejše ekološke rajonizacije pridelave semena, zlasti poljščin, deloma tudi zelenjadnic v Sloveniji** (katero seme je smiselno pridelovati in kje).
- **Pobuda za organizirano pridelavo semena** bi morala priti tako s strani pridelovalcev in njihovih združenje kot tudi s strani žlahtniteljev in semenarskih hiš, ki bi pridelovali seme v sodelovanju s kooperanti – pridelovalci, bodisi neposredno ali organizirano preko zadrug ali drugih načinov povezovanja in skupnega nastopa na trgu.
- **Potrebno je okrepiti znanje** na področju pridelave in dodelovanja semena in ustreznih tehnologij in ga prenesti iz strokovno raziskovalnih institucij preko svetovalne službe, žlahtniteljev in drugih strokovnjakov ter semenarskih hiš ali drugih organizatorjev pridelave do pridelovalcev.
- **V okviru strokovnih nalog je potrebno nameniti posebno pozornost tudi introdukciji (in promociji) lokalnih sort** ter tehnologijam in zadostnim sredstvom za kontinuirano žlahtnjenje, da bi bili na daljše obdobje s slovenskimi sortami bolj konkurenčni. Pri tem so razpravljavci poudarili, da je obseg financiranja strokovnih nalog v rastlinski proizvodnji podhranjen, tudi na primer v primerjavi s sredstvi, ki se namenjajo strokovnim nalogam v živinoreji.
- V programih javnih služb je potrebno **v okviru naloge introdukcije sort posebej opredeliti preizkušanje ekoloških sort**, preko katerega bi kmetovalci pridobili ustrezne informacije o dejanski vrednosti sort za pridelavo in uporabo pri ekološki tehnologiji pridelave v različnih ekoloških razmerah in podrobnejše podatke o lastnostih posameznih sort, ki so na voljo na trgu.
- **Nujne bi bile podpore za vzdrževalce slovenskih (lokalnih) sort**, ki se zaradi majhnega trga oziroma povpraševanja soočajo s težavami.
- Za ciljano semenarstvo bi bila potrebna tudi **bolj ciljano usmerjena in stabilna zakonodaja ter politika različnih podpor in subvencij**.
- Tudi na področju semenarstva bi bilo potrebno intenzivneje reševati problematiko **registracije ustreznih FFS**, ki jih na slovenskem trgu ni.
- Večjo pozornost je treba nameniti **kakovosti in zdravstvenemu stanju semena ter uporabe FFS** tako na trgu, kot pri pridelovalcih – tudi preko ustreznega nadzora.
- **Preveriti bi bilo treba ustreznost meril za vpisovanje vrtičkarskih in ohranjevalnih sort na sortno listo**, saj se je v zadnjih letih pojavila poplava registracij tovrstnih sort, ki med pridelovalci pogosto povzročajo zmedo, saj v velikih primerih seme ni na voljo.
- Med pridelovalci in tudi potrošniki je potrebno **promovirati uporabo slovenskega semena in pridelkov lokalnih sort** v povezavi s ponudbo tradicionalnih oziroma lokalno značilnih rastlinskih pridelkov, izdelkov in jedi.
- **GIZ Semenarstvo je dalo tudi pobudo, da se v Sloveniji ustrezno spremeni veljavno zakonodajo glede uveljavljanja žlahtniteljskih pravic**. Predlagajo spremembo kriterijev za določitev kategorije majhnih kmetov, ki v skladu z zakonodajo o varstvu novih sort ne plačujejo licenčnin za nadaljnje razmnoževanje zavarovanih sort za svoje potrebe in sicer prilagoditev kriterijev dejanski razdrobljeni zemljiški strukturi vsaj na raven sosednjih držav.

Posvet je zaključila državna sekretarka mag. Tanja Strniša, ki je poudarila, da potrebujemo tako domače sorte kot domače seme kmetijskih rastlin. Pomembno je, da Ministrstvo, stroka in zasebni sektor, vsak na svojem področju, naredijo vse kar je v njihovi moči, da se trend upadanja slovenskega semenarstva obrne navzgor. Kljub temu da slovenski pridelovalci semena in žlahtnitelji pogosto niso konkurenčni tujim žlahtniteljem in semenarjem, je potrebno ohranjati in krepiti slovensko semenarstvo, tudi lokalnih sort, z namenom, da ohranjamo slovenske genske vire in s tem naše narodovo bogastvo. Ohranjanje opučenih slovenskih sort, uporaba v selekciji in žlahtnjenju in njihova ponovna dostopnost potrošniku gre z roko v roki s promocijo pridelave in trženja lokalne hrane in željami potrošnika.